

Szobortanúságok

Wehner Tibor: Cizellőr. Dolgozatok a „magyar szobrászatról” 2000–2016

BALÁZS SÁNDOR

Napkút Kiadó, 2019, 920 oldal, 5990 Ft

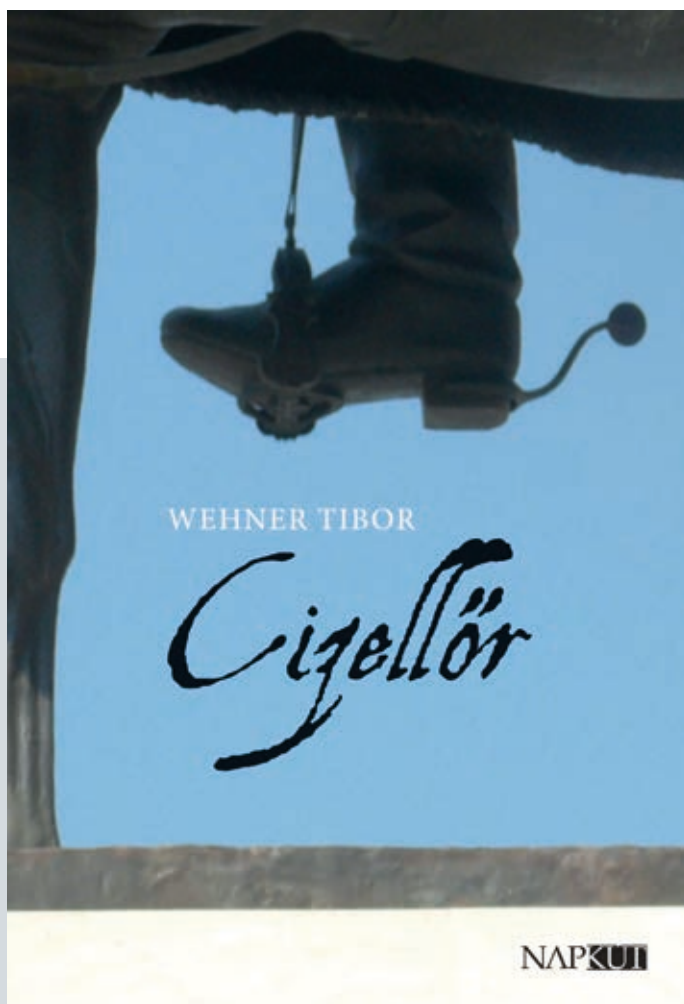
Kedvező helyzet, ha a művészet-történésznek nincs egyéb teendője, minthogy művekkel, életművekkel foglalkozzon. Mert így, a művek értelmezőjeként tehet legtöbbet azért, hogy a művészet létgyarapító tényezőként sokak életének részévé váljon. Tudható, e tevékenység eleve számos kétséggel terhelt, hiszen miként a kép vagy a plasztika, úgy a róla szóló beszéd sem maradéktalanul autentikus közvetítése annak, ami esztétikai tapasztalatként élénk áll. E foglalatosság gyakorlói mégis kísérleteket tesznek arra, hogy közelítsenek a tulajdonképpen befoghatatlan felé. Persze a kérdés költői: létezett-e valaha is olyan szerencsés konstellációja, környezete a művészetnek, amelyben a művésztörténésznek ne lett volna egyéb dolga is? Például, hogy cizellőrként, lektorként, szigorúbb esetben revizorként felügyelje a művészetben éppen zajló folyamatokat, hogy csiszolgassa a közízlést: a befogadó közönységét, a megrendelőt, alkalmanként a műveket létrehozó művészt.

Wehner Tibor művésztörténészi tájékozódása, tevékenysége igencsak szerteágazó, hiszen nem csupán a képző-, de az iparművészet körében is jelzi észrevételeit, értékítéleteit. E sokirányúság magját mégis a szobrászat alkotja, annak is jobbára a köztéri válfaja. Frissen megjelent kötete is e vonzalomról, annak (rövid és személyes) történeti, de nem kronologikus felvázolásáról tanúskodik: a magyar szobrászat mintegy két évtizedét, az ezredfordulóval exponált időszakot járja be. Persze ettől kissé messzebbre, a múltba is tekint, hogy legyen mivel összevetni a jelent.

A szerző azon művésztörténészek közé tartozik, akik időről időre összegyűjtik, összeolvasják egy hosszabb-rövidebb időszakban született, többnyire különböző folyóiratokban már publikált írásait, hogy azok könyvformában is elérhetővé váljanak. A saját szakmai tevékenység ilyenformán történő dokumentálása és hangsúlyosan az együtt látás jó alkalmat teremt arra, hogy már felismert vagy éppen annak küszöbén álló folyamatokra, korábbi tendenciák feléledésére vagy

kihunyására s újak megjelenésére vessen fényt. A műalkotásokkal, művészeti jelenségekkel történő foglalatosság ezen a módon a mélyebb megismerés lehetőségét rejti magában. Hasonlóképpen az olvasó számára annak esélyét hordozza, hogy pontosabban szemlélhesse azt a nyomvonalat – noha persze farvizen utazik –, amelyen a szerző tesz lépéseket a kortárs képzőművészet alkotásainak megközelítésére: merre vezetnek utak szűkebben a szobrászat körében, tágabban a kortárs magyar képzőművészetben. A látkép vagy inkább korlelet pedig kiegészül azon hatásokkal, amelyeket a művészeti élet vagy éppen a kultúrpolitika jelenségei indukálnak.

A kötet alcíme, hogy dolgozatokról van szó, és az intervallum jelzése (2000–2016) mellett a témamegjelölés („magyar szobrászatról”) éppen így, tehát idézőjelek közé kötve: indokoltan provokatív és sokatmondó. Az átgondolt, következetes kötet szerkezet, a fejezetcímekként rögzült témafelvetések pontos utat jelölnek ki az olvasó számára, merre is fog járni, mi mindennel fog

találkozni: a teóriától a gyakorlatig, a szobor terének és helyének-helyzetének kérdésein át a szobrokig és az alkotókig. Mellettük helyet kapott néhány, a képzőművészeti társterületekről felidézett írás is iparművészekről, festőkről. A kötetzáró sorja pedig valóban sorja. Olyasmi, ami nem kívánt, hanem adatott, ami szerencsésebb helyzetben akár el is maradhatott volna – mégsem fölösen kívánkozott ki, mivel szűr. Épp ezért itt élesebb a kritikus észrevételek sora. De itt nyer pozíciót a kötet legrövidebb, rövidegbe zártan is tablószzerű (novellába zárt regény), talán legmesszebb szóló írása. Wehner Tibor többnyire hosszú mondatokban gondolkodik, néha meg, nem éppen ennek ellenében, rövidebbre fogja egy-egy írásmű terjedelmét. A fogalmazásmód, az ötlet kifejtése ilyenkor esszenciális tömörséggel torkollik például egy parabolába, mint a kötetzáró táján megjelenő, *Az arkangyalokról és a madarakról* című „szösszenet” esetében.

Nincs értelme egyvégtében, lineárisan olvasni e könyvet, megkezdeni és a végére érni egy vagy több

szuszra, mint tesszük ezt egy regény esetében. Persze nem is az elbeszélés nagy ívű, teljességre törekvő műfajáról van szó Wehner Tibor *Cizellőr* című műve esetében, noha a terjedelem nagyregény léptékű, a széttekintés is hasonló arányokat hordoz, a stílus és nyelvhasználat gyakran villantja fel a szerző szövegalkotásának szépirodalmi igényét. Ellenére annak, hogy most éppen a magyar képzőművészet, dominánsan a szobrászat vagy az annak nevezhető jelenség közelmúltjának eseményeiről, történéseiről, manifesztált művekről értekezik olykor az esszé jegyeit hordozva.

Az olvasó jól teszi, ha szeszélyesen kalandozik az egyes írások között, hol itt, hol ott üti fel a kötetet a címekben feltűnő hívószavakra vagy a névmutatóra hagyatkozva – már amennyiben korábbi tapasztalatai nyomán kialakult vagy éppen formálódó preferenciákkal rendelkezik. Mert így az egyes szálakból markáns kép szövődik a kortárs magyar szobrászatról.

Ennek (túlzón vagy indokoltan?) drámai összegzését találjuk a Nemzeti Szalon 2015-ös

katalógusában: „A magyar »szobrászat« sorskérdésének most – illetve hát, mint korábban, most is – a kiállítóterem-köztér dilemmát minősíthetjük: azt, hogy az autonóm, kizárólagosan a művészi koncepciót megvalósító »szobrok« mindennapjaink közegeiben is megtalálhatják-e helyüket és területet, hogy a valódi művek visszahódíthatják-e a hazug emlékművektől és a megunt szoborhősöktől a terepet: hogy belakhatják-e végre a »szobrok« befogadóikkal együtt az élet pompázatos színtereit.” Vajon a szoborrá lett alkotói elképzelés megtalálhatja-e helyét, avagy maguk a helyek lesznek szoborrá?